

BOSHLANGISH SINFDА QO'LLANILADIGAN DIDAKTIK O'YINLAR

Jumamuratova G., Azizova T.

*Qori Niyoziy nomidagi Tarbiya pedagogikasi milliy instituti
Qoraqalpogiston filiali katta ilmiy xodimalari*

Tayanch su'zlar: boshlang'ich ta'lim, pedagogic texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya kommunikatsiya vositalari, intellectual bellashuv, g'oyaviy munozara, tahlil va tavsiv.

Ключевые слова: начальное образование, образовательные технологий, информационные и коммуникационные методы, интеллектуальная конкуренция идеологические дебаты, анализ и описание.

Key words: primary education, educational technology, information and communication tools, intellectual competition, the ideological debate, analysis and description.

Резюме:

Maqolada boshlang'ich ta'lim mazmunini oshirishda zamonaviy pedagogic texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalarining poliga qisqacha to'xtab o'tilgan bo'lib, dars mazmunini oshirish yuzasidan yangi pedagogik usul va vositlar tavsiya qilingan.

Резюме:

В содержании статьи дана рекомендация по внедрению современного преподавания и роль информационных и коммуникационных технологий в реализацию нового содержания курсов и методов обучения.

Summary:

The contents of the article, primary education, the implementation of modern teaching and the role of information and communication technologies to dwell on the implementation of the new course contents and teaching methods and tools recommended.

O'qitishning zamonaviy texnologiyalaridan foydalanish - davr talabi bo'lib, u pedagogik sifat va samarani kafolatlovchi omillardan biridir.

Ta'lim boshqa tillarda o'qitiladigan sinflarda ona tili darslarini to'g'ri tashkil etish juda muhim masaladir. Buning uchun boshlang'ich ta'limda asosan o'quvchilarning lug'at boyligi bilan ishlash, ona tilini amaliy egallash ko'nikmalarini hosil qilish kerak. Shuningdek, o'quvchilarda shakllantiriladigan tayanch va fanga oid kompetensiyalarning elementlari darsning maqsadida har bir nutqiy mavzuning mazmunidan kelib chiqib namuna sifatida taqdim etilishi zarur.

Dars jarayonida bir nechta metodlardan o'rinli foydalayish darsning camaradorligini oshiradi, o'quvshini faollashtiradi. Ta'lim shakli, metodlari sinfdan sinfda o'tgan sari oddiydan murakkabga qarab rivojlandirib borilishi, quyi (2-4) sinflarda ko'proq rasmlar, narsa buyumlardan foydalanish, slaydlar, audio va videolavhalardan foydalanish, darslarda ta'limiy o'yinlardan foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi. Ona tilini boshlang'ich sinf o'qituvchilariga didaktik o'yinlardan, zamonaviy metodlardan foydalangan holatda o'rgatishni ko'rib chiqamiz:

“Ketma-ket” metodi. Qog'ozlarga bitta gapning har bir so'zi alohida-alohida yoziladi va aralashtirib yuboriladi.

O'quvchilarning vazifasi qog'ozli kartochkalardi shunday terishi kerakki, natijada to'g'ri gap hosil bo'lsin. Masalan: ikkinchi, bizning, qavatda, joylashgan, sinfimiz. To'g'ri javob: Bizning sinfimiz ikkinchi qavatda joylashgan. "Qog'oz va qalam o'yinlar" metodi. Nomidan ko'rinib turibdiki, bu turdagi o'yinlar uchun qog'oz va qalam kerak bo'ladi. Maqsad oddiy; har xil parametrlarga qarab so'z yozish kerak. Bu metod o'zida Krossvord, tarqoq so'zlar, "hangman" kabi turli xil o'yinlar dan tashkil topgan bo'lib, o'zining turli xil qoidalar va parametrlarga ega.

– Rasmlarni to'g'ri joylashtirish metodi. Kichik guruhlarda ishlashda ushbu metoddan foydalanish ham ijobiy natijalarini kafolatlaydi. Metodni qo'llashda quyidagi harakatlar amalga oshiriladi:

– o'qituvchi tomonidan o'rganilayotgan mavzuning mohiyatini mantiqiy ketma - ketlikda yoritishga xizmat qiluvchi tushunchalarni ifoda etgan maxsus kartochkalar majmui tayyorlanadi;

– har bir guruhga kartochkalarining alohida majmuasi topshiriladi va

kartochkalarining ulardagi tushunchalarga asosan mantiqiy ketma-ketlikda joylashtirish vazifasi yuklanadi;

– guruhlar tomonidan topshiriq bajarilib bo'lgach, kartochkalarining orqa tomoni o'chiriladi va maxsus qoplama ochilib topshiriqning qay darajada to'g'ri bajarilganligi aniqlanadi. Agar topshiriq guruhlar tomonidan to'g'ri bajarilgan bo'lsa yakuniy jarayonida kartochkalar orqa tomoni o'chirilganida mavzuning mohiyatini yorituvchi tushuncha hosil bo'ladi. Metoddan foydalanishning afzalligi shundaki, bu jarayonda o'quvchilarda mavzuni muayyan qismlarga bo'lib o'rganish va qismlar o'rtasidagi mantiqiy bog'liqlik hamda aloqadorlikni analiz va sintez asosida aniqlash ko'nikmalari hosil qilinadi. Ma'lumki, ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan «O'zbek tili» darsliklarida adabiy o'qish uchun turli she'rlar, hikoyalar, ertaklar ham berib boriladi. Ushbu ertak va hikoyalar o'qib bo'lingach, ularni takrorlash uchun ushbu metoddan foydalanish yaxshi natija beradi. Buning uchunshu ertaklar asosidagi rasmlarni har xil qilib doskaga terib

qo'yiladi. O'quvchilar rasmlarni mavzuni mantiqiy ketma-ketlikda yoritishga xizmat qiladigan shaklda qayta terib chiqadilar va ertak mavzusini qisqacha so'zlab beradilar. «Eslab qol» o'yini. O'quvchilarga kasseta orqali kichik bir matn o'qib eshittiriladi. O'quvchilar tayanch so'zlarni yozib boradilar, so'ngra ushbu so'zlar yordamida tinglangan matnni tiklaydilar. Kimning matni to'liq va to'g'ri tuzilsa, o'sha yuqori bahoga sazovor boladi. Bu o'yin o'quvchilarning xotirasini mustahkamlashga yordam beradi. «Kim ko'p so'z biladi» o'yini ham o'quvchilarning lug'at boyligini o'stirishga katta yordam beradi. Buning uchun sinf 2 guruhga bo'linadi va har bir guruh uchun alohida topshiriq beriladi. 1-guruh o'quvchilariga ikki tomoni bir xilunli bilan yoziladigan, 2-guruhga esa ikki tomoniga bir xil undosh yoziladigan so'zlarni doskaga yozish topshiriladi. Masalan: 1-guruh ikki, alla; 2-guruh qiziq, katak kabi. Har bir guruh o'quvchilari birma-bir chiqib so'zlarni yozadilar. So'z topolmay to'xtagan guruh yutqazgan hisoblanadi.

«O'ylab top» o'yini 3-4 va undan yuqori sinf o'quvchilari bilan o'tkazilishi maqsadga muvofiq, chunki bu o'yin samarali natija berishi uchun o'quvchilar ko'p so'z bilishlari kerak bo'ladi. Mazkur o'yinda ma'lum bir kasbga oid so'zlar olinib, boshlovchi biron kasb egasiga taqlid qilib harakat qiladi, o'yin ishtirokchilari bu harakat qaysi kasbga oid so'zni ifodalashini topishlari kerak. Bekitilgan so'z kartochkaga yozilgan bo'lib, so'zni to'g'ri topgan o'quvchiga ko'rsatiladi. O'yinda javobni to'g'ri topgan o'quvchilar g'olib bo'ladi. «So'nggi axborot» o'yinini 3-sinfdan boshlab, har darsning boshlanish bosqichida o'tkazib turish yaxshi natija beradi. O'quvchilar hafta davomida o'zlari eshitgan, ko'rgan yangiliklari xususida so'zlab beradilar. Bu ish turi o'quvchilar bog'lanishli nutq malakalarini rivojlantirishga, so'z so'rash, so'zga chiqish, bir birining fikrini davom ettirish, o'zini xuddi suxandonlar, jurnalistlar kabi tutish odobini o'rganishga yordam beradi. Bu o'yin o'quvchilarning og'zaki nutqini o'stirishga, yangiliklarni o'zbek tilida eshitish, ularni birinchi bo'lib so'zlab berishga intilish, chiroyli va bexato gapirishni o'rgatishga sabab bo'ladi. Xulosa o'rnida shuni aytish kerakki, har qanday didaktik o'yinlar, interaktiv metodlar dars jarayonining qiziqarli bo'lishini ta'minlaydi. O'qituvchi va o'qituvchilar orasidagi munosabatlarni yaxshilaydi. Yuqorida keltirilgan metodlar boshlang'ich sinflar o'zbek tili darslarida qo'llanilganda kutilgan natijalarni beradi, o'quvchilarning faolligini oshiradi, xotirasini mustahkamlaydi, mavzuning xotirada saqlanib qolishini ta'minlab motivatsiya berib boradi.

Adabiyotlar:

1. Boshlang'ich ta'lim Konsepsiyasi -T: 1998/. /Boshlang'ish ta'lim jurnali №6 son. 12-128-b.
2. Yuldoshev. J. Ta'limimiz istiqloq yo'lida .- T.: Sharq, 1996. 223b.